

- emoțional (zâmbet, gesturi de aprobare, mimică de încurajare) prin gradul de implicare în joc: plăcere/indiferență, sinceritate/superficialitate;

- de activitate prin calitatea prezentării făcută colegului de joc, ca rezultat al interesului față de acesta (s-a implicat; a fost activ; a susținut atmosfera de lucru în grup etc.).

Concluzii:

A face managementul clasei, înseamnă a utiliza un set de instrumente de gestionare a relațiilor dintre profesori și elevi pe de o parte, și dintre elevi pe de altă parte ce oferă cadrului didactic posibilitatea de a facilita munca la nivelul clasei și să construiască un mediu educațional sănătos.

BIBLOGRAFIE

1. Dermenji-Gurgurov, S., Managementul educațional: Realizări și perspective de dezvoltare. Materialele Conferinței științifico-practice internaționale, ediția I-a 27 aprilie 2017. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Managementul%20educa%C5%A3ional_2017.pdf (vizitat 27.02.2021)
2. JINGA, I., ISTRATE, E., *Manual de pedagogie*. București: Editura ALL, 1998. ISBN-10: 9735716321
3. BULGARU, I., LANGA, C., *Managementul clasei de elevi. O abordare aplicativă*. Pitești: Editura Universității, 2009. ISBN: 9789736909344
4. Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general. Chișinău: ME CC al RM. Aprobate la ședința Consiliului Național pentru Curriculum, proces-verbal nr. 18 din 03 iulie 2018; prin Ordinul ministrului educației, culturii și cercetării nr. 1124 din 20 iulie 2018. (vizitat 02.03.2021) https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_de_competenta_profesionala_ale_cadrelor_didactice_din_invatamantul_general.pdf
5. Culegere de materiale utile pentru examenul de definitivare și pentru examenul de gradul II. <http://psihopedagogie.blogspot.md/2007/08/12-psihologia-grupurilor-scolare.html> (vizitat 27.02.2021)
6. Management educațional. Mentorat urban. București: Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului Unitatea de Management al Proiectelor cu Finanțare Externă. <http://mentoraturban.pmu.ro/sites/default/files/ResurseEducativale/Modul%207%20Management%20educational.pdf> (vizitat 27.02.2021)
7. BENGA, O., BĂBAN, A., OPRE, A., *Strategii de prevenție a problemelor de comportament*. Cluj-Napoca: Editura ASCR, 2015. ISBN: 9786068244914
8. IUCU, R. B., *Managementul clasei de elevi*, Iași: Editura Polirom, 2006. ISBN: 973-46-0235-7
9. Curriculum Național. Învățământul primar. Chișinău, 2018, Aprobate la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1124 din 20 iulie 2018). https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_site.pdf (vizitat 27.02.2021).

CARACTERUL PROSOCIAL AL ACTIVITĂȚILOR EXTRACURRICULARE ÎN CLASELE PRIMARE

THE PROSOCIAL CHARACTER OF EXTRACURRICULAR ACTIVITIES IN PRIMARY CLASSES

*Lilia Vrabie, învățătoare, grad didactic II,
Instituția Publică Liceul Teoretic „Visoca”, raionul Soroca
Lilia Vrabie, teacher, teaching degree II,
Public Institution Theoretical High School "Visoca", Soroca district*

CZU 373.3.091

Abstract

This article elucidates the theoretical methodological and managerial aspects of capitalizing extracurricular activities at the primary level of education.

Key-words: extracurricular activities, personal development, prosocial character, transdisciplinary skills

Secolul XXI a marcat un punct de turnură în evoluția conceptelor de educație formală și non-formală, aflate din ce în ce mai frecvent în centrul discursului educațional internațional. În plan european, inițiativa promovării activității educative școlare și extrașcolare aparține *Consiliului Europei* prin *Comitetul de Miniștri* care și-a concretizat demersurile în recomandările adresate în acest domeniu statelor membre.

Cel mai relevant document îl constituie *Recomandarea* din 30 aprilie 2003, care menționează direcțiile de acțiune referitoare la recunoașterea statutului echivalent al activității educative școlare și extrașcolare cu cel al educației formale din perspectiva contribuției egale la dezvoltarea personalității copilului și a integrării lui sociale [13]. Acest document precizează direcțiile de acțiune referitoare la recunoașterea statutului echivalent al activităților educative școlare și extrașcolare, cu cel al educației formale, din perspectiva contribuției lor egale la dezvoltarea personalității libere a copilului și a integrării lui în societate.

Prin prisma dată, activitatea educativă școlară și extrașcolară reprezintă spațiul care permite transferul și aplicabilitatea cunoștințelor, abilităților, competențelor dobândite în sistemul de învățământ în scopul modelării întregii activități psihice a elevilor și a conduitei acestora conform cerințelor societății în care se trăiesc prin comportamente prosociale. Astfel, prin formele sale specifice, activitatea educativă școlară și extrașcolară dezvoltă gândirea critică și stimulează implicarea tinerei generații în actul decizional în contextul respectării drepturilor omului și al asumării responsabilităților sociale, realizându-se, astfel, o simbioză lucrativă între componenta cognitivă și cea comportamentală. [ibidem].

În școala contemporană, eficiența educației depinde de gradul în care se pregătește copilul pentru participarea la dezvoltarea de sine și de măsura în care reușește să pună bazele formării personalității copiilor. Din perspectiva dată, învățământul are misiunea de a-i forma pe copii sub aspect psihointelectual, fizic și socioafectiv, pentru o cât mai ușoară integrare socială, iar complexitatea finalităților educaționale impune îmbinarea activităților curriculare cu cele extracurriculare. Aceste finalități în plan național sunt urmărite prin *Profilul absolventului instituției școlare*, care rezultă din *Idealul educațional*, specificat în art. 6 al *Codului Educației* (CE în continuare) al Republicii Moldova (2014) [4, p. 27].

Profilul de formare al absolventului la nivelul învățământului primar reprezintă o componenta reglatoare a *Curriculumului Național* ce descrie așteptările exprimate față de elevi la sfârșitul învățământului obligatoriu și se fundamentează pe cerințele sociale exprimate în legi și în alte documente de politică educațională, precum și pe caracteristicile psiho-pedagogice ale

elevilor [ibidem]. *Profilul de formare al absolventului* se structurează în conformitate cu patru atribute generice ale viitorilor cetățeni, care sunt specificate la nivelul învățământului primar [ibidem, p. 27-32]: persoanele cu încredere în propriile forte; persoanele deschise pentru învățare pe parcursul întregii vieți; persoanele active, proactive, productive, creative și inovatoare; persoanele angajate civic și responsabile [8, pp. 12-13].

Din perspectiva dată activitățile extracurriculare (AE în continuare) nu intră în domeniul curriculumului oficial, dar au finalități menite să susțină în mod direct dezvoltarea competențelor promovate prin programele școlare; au caracter complementar activităților de învățare realizate la clasă, urmăresc lărgirea și adâncirea informației și cultivă interesul pentru diferite domenii de cunoaștere. Astfel de activități funcționează, în general, cu rol de „curriculum suplimentar”, intră în sfera educației nonformale, la care pot participa elevii în afara programului școlii, au scopuri variate (interacțiune socială, leadership, recreere și educație pentru sănătate, autodisciplină și creștere a încrederii în sine) [1]. Acest deziderat îl găsim abordat în CE (2014) capitolul VII. Articolul 36. (1) „Învățământul extrașcolar se realizează în afara programului și activității școlare prin activități complementare procesului educațional desfășurat în instituțiile de învățământ și are menirea să dezvolte potențialul cognitiv, afectiv și acțional al copiilor și tinerilor, să răspundă intereselor și opțiunilor acestora pentru timpul liber” [7].

Literatura de specialitate nu dispune de o definiție comună a AE. Domeniul extracurricular acoperă o arie foarte largă de activități, cu o tipologie extrem de variată (Eccles și Barber (1999): a) prosociale; b) sporturi de echipă; c) implicare în activități de organizare în școli; d) artistice; e) cluburi școlare [apud, 9, p.10].

În viziune pedagogică, sub aspect conceptual (I. Bontaș, C. Cucuș, M. Ionescu, V. Chiș), AE se referă:

» la totalitatea activităților educative organizate și planificate în instituțiile de învățământ sau în alte organizații cu scop educațional, dar mai puțin riguroase decât cele formale și desfășurate în afara incidenței programelor școlare, conduse de persoane calificate, cu scopul completării formării personalității elevului asigurată de educația formală sau dezvoltării altor aspecte particulare ale personalității acestuia.

» la oportunitatea pentru dezvoltarea unor competențe, în raport cu anumite obiective ce inspiră și provoacă educabilul, atât pentru succesul lui educațional, cât și pentru cel din viața de zi cu zi. Acestea au o valoare importantă atât pentru dezvoltarea socială a educabilului, cât și pentru cea personală, prin demersuri specifice și particulare.

Prin faptul că, în asemenea activități copii se supun de bună voie regulilor, asumându-și responsabilități, se autodisciplinează, ating un nivel de dezvoltare a atitudinilor prosociale (interacțiunea socială; relaționarea socială; comportament prosocial) [3] iar cadrul didactic are posibilități deosebite să-și cunoască elevii, să-i dirijeze, să le influențeze dezvoltarea, să realizeze mai ușor și mai frumos obiectivul principal al școlii și al învățământului primar – pregătirea copilului pentru viață [5].

Conținutul prosocial al AE în mediul școlii, este detaliat în literatura de specialitate atât la nivel național (Vi. Pâslaru, A. Drăguțan, E. Grîu, L. Granaci, V. Ursu, L. Ciobanu, A. Afanas) cât și extern (Gh. Vlăsceanu, C. Călin, M. Ionescu, V. Chiș, M. Cernea, V. Lazăr, A. Cărășel, C. Țîru) prin aspect de:

- dezvoltare a unei atitudini proactive;

- integrare a copiilor într-un colectiv;
- dezvoltare a experienței și spiritului de echipă;
- creștere a stimei de sine a încrederii în forțele proprii;
- dezvoltare a abilităților de comunicare;
- stimulare a interesului pentru cunoaștere în general;
- descoperire și dezvoltare a talentelor și aptitudinilor copiilor;
- dezvoltare a unor atitudini deschise, tolerante, umaniste;
- dobândire a abilităților practice în situații concrete - capacitatea de a se adapta ușor unor situații noi;
- îmbunătățire a relației școală (cadru didactic) – familie - copii;
- dezvoltare a abilităților de informare și utilizarea optimă a mijloacelor moderne de informare.

Formele de organizarea a AE (A. Afanas, L. Ciobanu, A. Cărășel, G. Lazăr, D. Codreanu, I. Costache), prin prisma comportamentului prosocial, generează relații de prietenie și ajutor reciproc, educă simțul responsabilității și statornicesc o atitudine justă față de colectiv și față de scopurile urmărite, care cer de la învățător o bună pregătire metodologică și managerială (N. Ene, 1982) [apud 6, p. 18]. În acest sens, cadrul didactic își poate asuma roluri de: proiectant și organizator; coordonator și monitor; evaluator al eficienței AE (12, p. 256-257).

După L. Ciobanu (2015) un cadru didactic trebuie să fie înarmat cu un bagaj de competențe manageriale și metodologice cu referire la proiectarea, organizarea, evaluare și desfășurarea AE, prin care să urmărească [6, p. 6]:

- » combinarea activităților didactice/curriculare cu un sistem de activități educative/AE;
- » funcționarea zilnică, obișnuită a clasei de elevi, astfel încât să creeze un mediu de învățare eficient prin articularea AE la cele școlare;
- » gestionarea eficientă a situațiilor dificile cu care învățătorii se confruntă în activitate (comportamente agresive, invidie, minciună, trufie, nerealizarea sarcinilor, neacceptarea rolurilor etc.);
- » construirea unui mediu educațional prietenos, care să ofere posibilități de dezvoltare și manifestare a fecărui elev ca individualitate și personalitate.

Cu referire la aspectele generale ale evaluării AE, făcând referire la reperetele metodologice ale evaluării promovate în literatura de specialitate (V. Cabac, E. Burlea, C. Călin) și la particularitățile MECD la nivel primar [10], am stabilit că evaluarea AE urmează aceeași logică și trebuie să aibă aceeași structură: măsurare, apreciere, notare.

Notarea în cadrul extracurricular, este mai mult o adnotare, o apreciere a elevului, exprimată printr-un îndemn, încurajare și urmărește evidențierea unor trăsături de caracter, aprecierea unor fapte, determinarea perspectivelor de dezvoltare [2]. După D. Potolea și M. Manolescu (2005) evaluarea AE se identifică cu aspectele particulare ale evaluării formative și, mai mult, a celei formative. În acest sens, demersul formativ de evaluare a elevului din perspectiva AE nu consideră nereușitele elevului drept eșecuri sau manifestări ale interesului/dezinteresului acestuia, ci momente problematice apărute în activitatea acestuia. De aceea, în AE nu există note, în AE, evaluarea formativă se poate transforma în orice moment în evaluare formativă care se manifestă în momentul în care elevul devine din evaluat, evaluator al propriilor sale performanțe, cu scopul de a-și regla singur procesul de învățare specific AE la care participă [11, pp. 37 - 39].

Astfel, rolul evaluării în AE este cel de a-l determina pe elev să devină propriul său evaluator și gestionar al activităților de formare. Pe de altă parte, atât învățătorul, cât și elevii pot evalua calitatea AE, prin raportarea la obiectivele pe care le vizează aceasta, atât la cele generale (pe termen lung), cât și la cele specifice (pe termen scurt). În majoritatea AE, rezultatele obținute sunt în corelație cu finalitățile educaționale specifice nivelului, specializării, profilului de învățământ, materializate în competențe precum: comunicarea, munca în echipă, atitudinea pozitivă față de problematica domeniului vizat și completarea cunoștințelor științifice în domeniu, prin valorizarea caracterului pragmatic al acestor activități.

În acest sens, conform *Proiectului managerial* anual al IP LT „Visoca” s. Visoca, r. Soroca în cl. a III-a am proiectat, organizat, implementat și evaluat eficiența a două AE de masă:

*în luna decembrie – serbarea școlară religioasă de Crăciun *Povestea lui Moș Crăciun*;

*în luna aprilie (22 aprilie) de *Ziua Pământului* o scenetă ecologică despre energie și ecologie *Magia Literei „M”*.

În contextul valorizării evaluării formative și formatoare, am stabilit criteriile de succes la produsele (roluri de grup, sarcini individuale și individualizate, mesaje artistice și literare etc.) AE de masă:

* pentru performanța „de cele mai multe ori”: mă implic și lucrez conștient în timpul serbării; rolul distribuit a fost însușit conștient; aduc argumente despre necesitatea confecționării costumului adecvat acestora; aduc propuneri alternative de pegătire a activității cu anumite soluții în rezolvarea sarcinilor; stabilesc relații între fenomenele tematicii serbării; îmi expun punctul de vedere de la o etapă la alta; conștientizez nivelul propriu de implicare.

* pentru performanța „deseori”: solicit ajutor atât la implicare în activitate cât și la memorarea rolului; rezolv sarcinile serbării fără alternative de implicare personală; într-o măsură mică pot să-mi expun punctul de vedere de la o etapă la alta.

* pentru performanța „uneori”: pot să-mi elaboreze un algoritm de lucru; rolurile distribuite sunt însușite superficial și inexact; pot să-mi expun punctul propriu de vedere.

Astfel prin prisma dată și în baza observării comportamentului elevilor în diferite contexte de AE am realizat o sinteză, iar pe final de an școlar am completat, prin bifare, la disciplina *Dezvoltarea personală* performanțele elevilor în cadrul AE [10, p. 68; pp. 72-73].

Concluzie generalizatoare: Din perspectiva evaluării criteriale prin descriptorii, în AE, evaluarea formativă se poate transforma în orice moment în evaluare formatoare care se manifestă în momentul în care elevul devine din evaluator evaluat evaluator al propriilor sale performanțe cu scopul de a-și regla singur procesul de învățare specific AE și de dezvoltare de sine la care participă.

BIBLIOGRAFIE

1. Activitățile extrașcolare/ extracurriculare – oportunitate de contextualizare a învățării. https://www.concursurilecomper.ro/rip/2018/ianuarie2018/33_Ifrim%20Nicoleta_Activitate%20extrascolare.pdf (vizitat 27.02.2021).
2. AFANAS, A. *Managementul activităților educative la clasa de elevi: aspect teoretice și metodologice*. Ch.: IȘE Tip. Covalioli, 2015. ISBN 978-9975-48-0703.
3. Badea, E. *Caracterizarea dinamică a copilului și adolescentului de la 3 la 18 ani*. București: EDP, 1993. <https://ccdtulcea.ro/wp/wp-content/uploads/2019/12/Bontea-Mihaela.pdf> (vizitat 27.02.2021).
4. Cadrul de referință al Curriculumului Național. Chișinău. Aprobabil prin Ordinul ministrului nr. 432 din 29 mai 2017.

- https://mecc.gov.md/sites/default/files/cadrul_de_referinta_final_rom_tipar.pdf (vizitat 27.02.2021).
5. Calitatea activităților extrașcolare – contribuții la pregătirea pentru viața a elevilor. http://iabvtgv.blogspot.com/2011/12/calitatea-activitatilor-extrascolare_25.html (vizitat 27.02.2021).
 6. CIOBANU, L. *Managementul activităților extracurriculare. Ghid metodologic*. Ch.: IȘE. Tip. Covaioli, 2015. ISBN 978-9975-48-083-3.
 7. Codului Educației al Republicii Moldova (2014). <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=355156> (vizitat 27.02.2021).
 8. Curriculum Național. Învățământul primar. Chișinău, 2018, Aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1124 din 20 iulie 2018). https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_site.pdf (vizitat 27.02.2021).
 9. DRAGU, A.; CRISTEA, S. *Psihologie și pedagogie școlară*. Constanța: Editura Ovidius University Press, 2003. ISBN 973614-012-1.
 10. Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori, clasa a IV-a. ME al RM, 2018. https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_cl_iv_ro.pdf (vizitat 27.02.2021).
 11. Potolea, D., Manolecu, M. Teoria și practica evaluării educaționale, București: MEC, Proiectul pentru Învățământul Rural, 2005. <https://pdfslide.net/documents/dan-potolea-marin-manolescu-teoria-si-practica-evaluarii.html> (vizitat 27.02.2021).
 12. RĂDUȚ-TACIU, R.; BOCOȘ, M.; CHIȘ, O. *Tratat de management educațional pentru învățământul primar și preșcolar*. Pitești: Editura Paralela 45, 2015. ISBN 978-973-47-1526-8
 13. Strategia dezvoltării activității educative școlare și extrașcolare. <http://www.creeaza.com/didactica/didactica-pedagogie/STRATEGIA-DEZVOLTARII-ACTIVITA354.php> (vizitat 27.02.2021)